СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 97. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 28-го квітня 1938. No. 97. Jersey City, N. J., Thursday, April 28, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": Bergen 4-0237, — Тел. У. Н. Союзу: Bergen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ГОЛОВНІ БІЗНЕСМЕНИ ХОЧУТЬ СПІВПРАЦЮВАТИ З УРЯДОМ

ВАШИНГТОН. — Шістнадцять головних бізнесменів Америки, які репрезентують 130 великих компаній і біліони долярів маєтку, зголосили перед президентом свою готовість співпрацювати з урядом, щоби побороти нинішній економічний застій і привернути край знов до повного добробуту. Їх крок президент назвав „знаменитим". Згадані бізнесмени поступили так на заклик президента до співпраці, що його виголосив кілька днів тому президент через радіо. Серед них знаходяться представники промислу, банковости і торговлі.

ЗНАМЕННЕ ПРИЗНАННЯ УРЯДУ.

ВАШИНГТОН. — На домагання певної частини конґресменів, щоб американський уряд сказав урядово, кого він уважає проступником у міжнародних договорах, підсекретар стейту, Велес, написав до конґресового комітету заграничних справ листа, в якому сказав, що уряд уважає за ламачів міжнародніх договорів Італію і Японію. Бо обі вони поламали пакт Бріяна-Келоґа; перша, наїжджаючи на Етіопію, друга, на Китай. Велес не назвав Німеччини. З приводу того деякі конґресмени незадоволені і хочуть домагатися, щоб до ламачів договорів включити також Німеччину.

НІМЕЧЧИНА ВІДСТУПАЄ ВІД СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

ВАШИНГТОН. — Німецький амбасадор у Вашингтоні, Ганс Дікгоф, повідомив американський уряд, що Німеччина відтягає своє зголошення до участи в Світовій Виставі, бо внаслідок грошевих труднощів не хоче висилати за кордон багато готівки. Та догадуються, що Німеччині йде не стільки про готівку, як про те, що їй на виставовій площі призначили невидне місце, серед інших маленьких держав. Також Німеччина обурена на Америку за те, що Америка відмовилась продавати Німеччині незапальний ґаз гелій, що його потрібно для цепелінів.

ЧАСОПИСИ ДОРОЖІЮТЬ.

НЮ ЙОРК. — Внаслідок подорожіння друкарського матеріялу в Америці починають підскакувати ціни на часописи. Відомий нюйорський часопис „Ди Ню Йорк Таймс" від 2 травня ц. р. буде коштувати не два, але три центи. Деякі провінціяльні часописи попідскакували з трьох на пять центів.

СКАРЖАТЬСЯ НА ЛЯ ҐВАРДІЮ.

НЮ ЙОРК. — Деякі міські радні, між ними Сорплес, скаржаться, що посадник Ля Ґвардія поводиться в деяких важних справах дуже по диктаторськи і цілком не числиться з волею радних. Коли далі так буде, то ображена частина радних зачне протестувати проти того і бунтуватись проти посадника.

КРИТИЧНІ ЗАВВАГИ ҐУВЕРА.

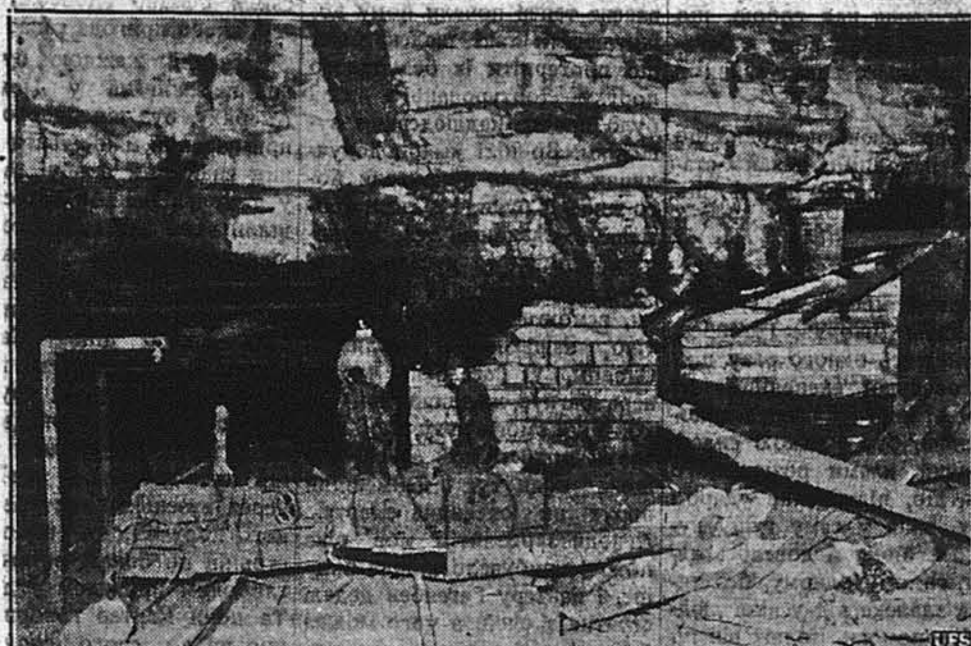
ФРЕСНО (Каліфорнія). — Бувший президент Ґувер на зібранні жінок висказав знов свої критичні завваги на нинішню політику уряду. Він сказав, що найгрізнішим явищем, яке товаришить нині політиці уряду, є заник суспільної моралі. Зневажується приватну ініціятиву і найкращі почини поодиноких людей та говориться, що те все може зробити тільки уряд. Також говориться, що економічний стан Америки аж такий поганий, що треба зачинати все від початку. Тимчасом Америка ще далі є дуже багата країна. Вона має дві третини автомобілів цілого світу, має величезний промисл, хліборобство, природні багатства. Америка не має потреби бідувати. Але політика уряду спиняє поворот до сталого добробуту.

ЩО ГОВОРИТЬ ФАРЛІ.

КОЛОМБІЯ (Савт Каролайна). — Національний предсідник Демократичної Партії, Фарлі, виголосив промову, в якій сказав, що це глупота закидати президентові, що він прямує до диктатури, або що він робить перешкоди великому бизнесові в повороті до промислового оживлення. Уряд старається рушити бизнес з мертвої точки. А доказом, що політика уряду є правильна, є те, що уділи і бонди, які ледви животіють, зачинають платити відсотки, як лиш уряд втрутиться до економічного життя краю.

КРИТИКУЮТЬ ЖІНКУ ПРЕЗИДЕНТА.

БОСТОН. — Предсідниця організації католицьких жінок, пані Фіґен, сказала, що жінка президента, пані Рузвелт, зле робить, що занадто свободолюбно висказується про розводи, а також що обороняє журнал „Лайф", який помістив був фотографії з породу дитини. Пані Фіґен сказала, що американська суспільність вимагає від жінки президента більше такту; щоб вона не говорила прилюдно про такі річи, які ображують моральні переконання певної частини суспільности.

ЖЕРТВИ ПРАЦІ.

45 спалених на вуголь трупів добуто з копальні вугля підприємства Ред Джекет Ковл Ко. в Гронді, Вірджінія. Огонь причинив вибух вуглевого копоту. Понад 400 робітників працювали день і ніч, заміняючися що 30 хвилин через страшну горяч, щоб добути тіла на поверхню землі. На образку представлений вхід до копальні, з котрого підчас вибуху полумя бухало 50 стіп угору.

БУДУТЬ НИЩИТИ НАДЗЕМНУ ЗАЛІЗНИЦЮ.

Місто Ню Йорк викупило надземну залізницю на Шестій евені і задумує її знищити. Місто заплатило за неї 12 і пів міліона долярів, але готівкою дало лише не цілих чотири міліони. Решту відтягнуло собі за залеглі міські податки.

АРШЕНІК ЗАМІСЦЬ ЦУКРУ.

У Клермон у Франції поліція арештувала отруйницю, яка хопилася спеціяльного підступу, щоб вислати свою тету на той світ. Отже арештована принесла своїй теті минулого року в осени на іменини овочевий торт, що його тета зїла з великим апетитом і почастувала ним діти сусіда. Наслідок був такий, що діти важко занедужали. Лікар зорієнтувався, в чому діло, і забрав остаки торту з собою. Хемічна аналіза виявила, що в торті був аршенік замісць цукрової мучки. Цікаве, що аршенік не зашкодив старій жінці, лише дітям. Незабаром відбудеться процес отруйниці за намагане вбивство, яка хотіла якнайшвидше забрати по теті спадщину.

ЗАМКНУЛИ ОСТАННЮ ЦЕРКВУ.

В останніх днях большевики замкнули останню православну церкву в Мінську, отже тепер нема вже в цьому місті ні одної святині якогонебудь віроісповідання. Одначе між населенням зростає щораз то більше побожність. Великі маси вірних сходяться на цвинтар з нагоди більших свят, хоч поліція організує тоді дуже часто облави та арештує комуністів, які займають високі становища в адміністраційній владі.

ОДИН МІЛІОН НА БУДОВУ ГОЛОВНИХ ШЛЯХІВ.

В буджеті, предложенім албертійській леґіслятурі на скарбовий рік 1937—38, є призначено $1,000,000 на будову головних шляхів у провінції. Коли провінція призначує на будову доріг $1,000,000, то треба памятати, що таку саму суму спеціяльною умовою обовязаний дати домініяльний уряд.

ЧОМУ УКРАЇНЦІ У ЛЬВОВІ ВИМИРАЮТЬ?

Зі статистичних даних, що їх оголосив місячник „Львів в цифрах", виходить, що природній приріст у грудні м. р. осягнув ледви 4 особи. З 310 подруж, що їх заключено у грудні 1937 р., припадає аж 191 римо-кат., 106 жидів, 4 евангел. і ледви 9 греко-кат. Ця остання цифра вияснює нам якнайкраще, чому українці у Львові вимирають.

ДИВОГЛЯДНІ РЕКЛЯМИ КНИЖОК.

Реклями — це головний живчик торговлі. Тому не диво, що всюди вживають найріжнородніших засобів реклями, щоб знайти якнайбільшу скількість покупців. Очевидно, книжки теж потребують реклями, іноді навіть більшої, як інші товари. Реклями бувають нераз дуже ріжноманітні й оригінальні, але реклями деяких книжок, напр. в Анґлії, бувають направду дивоглядні.

Недавно появилися книжки, що їх не тільки можна читати, але і слухати. До книжки долучені ґрамофонові плити, які можна награвати і вислухувати. Появилася теж в Анґлії кримінальна повість з залученою касетою, в якій були всі потрібні акцесорії до розвязки цілої історії. Одначе рекорди реклями побила інша анґлійська „книжка — бомбонерка" п. з. „Стенографія і любов". Цю книжку переклали данською мовою і видали її в формі коробки чоколядок. Книжка викликала величезне зацікавлення і має величезний успіх по думці засади, що „любов іде крізь шлунок". Видно, що й любов до книжки треба іноді викликувати за помічю шлунка. У нас такі книжки мали би мабуть таки найбільший успіх.

СТАРЦЯМ НЕ ВІЛЬНО ЗАНИМАТИ МІСЬКИХ ПОСАД.

Міська Рада в Ошаві, Онт., видала розпорядок, яким заборонає тим, що скінчили 70 рік життя, занимати урядові посади. Також заборонила міська рада обом подругам занимати одночасно урядові міські посади й тому одно з них мусить зрезиґнувати з посади.

ПАШПОРТОВА АФЕРА В СТАНИСЛАВОВІ.

Прокуратура при окружнім суді у Станиславові зладила акт обвинувачення проти Фелікса Штайна з Калуша, Ляйби Кремніцера і Маркуса Таненбавма за придбання фальшивих пашпортів і безправний виїзд за кордон. Підс. М. Таненбавм хотів утекти за кордон тому, що окружний суд у Львові засудив його на два роки вязниці. Отже звернувся до підс. Кремніцера, щоб виєднав для нього пашпорт до Румунії та до Австрії. Кремніцер звернувся до Штайна в Калуші, який зателефонував до пашпортового в калуському старостві, Е. Здановича, щоб виставив пашпорт на назвище м-ра Германа Ліворніка. Одночасно Штайн вислав до староства три фотоґрафії Таненбавма. Референт повідомив старосту про все, бо йому видалася ціла справа підозрілою. Тому староста доручив арештувати здогадного Ліворніка, який зголосився за пашпортом, і так виявилася ціла справа.

ДІЙСНА ЗОЛОТА КОПАЛЬНЯ ОНТЕРІЯ.

На мітинґу Стоваришення Туристичного Промислу товариш міністра мислівства й риболовлі, Тейлор, ствердив, що минулого року туристи лишили в Онтеріо 130 міліонів дол. Ця концентрація чужого капіталу в провінції приносить населенню приходи, які перевищують усі інші галузі промислу. Туристи лишають тут більше золота, ніж усі копальні Онтерія є в стані за рік видобути.

ПОВЗАМИ НИЩАТЬ СТАРІ ДОМИ.

У Брайтоні в Анґлії є магазин старих повзів зо світової війни, призначених на склад. Посадник Брайтону звернувся до військової влади, щоб згодилася вжити повзів до нищення старих будинків. Військова влада відступила старі повзи, якими тепер руйнують старі доми в дільницях найбідніших мешканців. На їх місце збудують модерні мешкальні будинки.

МАСОВІ АРЕШТИ В РАВЩИНІ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ

ЛЬВІВ. — По селах равського повіту далі відбуваються труси й арештування. Арештують головно саму українську молодь. Частину арештованих залишають в Угнові для допитів, а решту вивозять до тюрем у Львові. Українська преса подає, що має відомості про такі арешти з Карова, Шепятина, Річиці, Ульгівка, Корчина, Кревиці, Вербиці, Вільки Мазовецької, Корнева, Угнова й інших сіл. Польська влада не подає причини тих арештів. Тільки декому закидають приналежність до О.У.Н.

„ПАРЦЕЛЮЮТЬ" ЧЕХОСЛОВАЧЧИНУ.

ЛЬВІВ. — Польська преса пише про положення в Чехословаччині в такий спосіб, як би вже цього краю не було. При поділі Чехословаччини поляки „дарують" Закарпаття — Мадярщині. Пишуть, що треба, щоб знову Польща граничила з Угорщиною, так, як це було давно в минувшині. А далі кажуть, що Польщі не треба Закарпаття, бо через прилучення його до Польщі „збільшиласяб тільки скількість русинів у польській державі", а це є небажане.

НАСЛІДКИ РЕЛІҐІЙНОЇ БОРОТЬБИ.

ЛЬВІВ. — Українська преса подає широкі звіти про великий процес, що відбувається у Галичі, за вбивство сектанта Юрка Кукури. Акт обвинувачення подає, що в селі Тумирі розвивалися дослідники св. Письма. Парох о. Я. Дерлиця нібито у своїх проповідях взивав парохіян бити сектантів і виганяти їх із села, а селяни буцімто нападали по ночах на сектантів і не давали їм молитися. Підсудні враз із о. Дерлицею заперечили свою вину.

Як стягали на поліції зізнання.

При переслуханні зізнавав підсудний Василь Комар, що служить у польському війську. Він заявив на запит прокуратора про свої зізнання на поліції таке: „Поліція пише, що хоче. Мене поліція тягала за волосся і казала, щоб я не дивився, що вона пише. Я потакував лиш на те, чого поліція хотіла, бо один функціонар тягав мене за волосся".

УКРАЇНСЬКЕ „СЛОВО О ПОЛКУ ІГОРЯ" В МОСКВІ.

МОСКВА. — Совєти святкують 750-літній ювилей „Слова о полку Ігоря". І вважають цей твір, як і за царату, за твір московський. Але дають згоду, щоб його перекласти на мови совєтських „республик", отже і на мову українську!

ПРАВДА ПЕРЕМАГАЄ.

УЖГОРОД. — Ужгородське „Українське Слово" подає під повищим заголовком, що влада затвердила книжку Ф. Агія „Жива мова" як підручник для народних шкіл. Є це граматика української мови з фонетичним правописом.

НЕМА САЛІ НА СВЯТО ШЕВЧЕНКА.

УЖГОРОД. — Дня 20. березня українські культурні товариства в Перечині мали відбути свято Шевченка в руханковій салі громадянської школи. Хоч школу збудовано з допомогою села і хоч вона призначена для українського населення, то половину школи перемінено тепер на чеську школу з жидівськими дітьми, а салю віддано чеському „Соколові". На свято Шевченка салі — не було.

ЗА ЗЛУКУ З НІМЕЧЧИНОЮ.

БЕРЛІН. — Німецька преса розписується про домагання судетських німців і підкреслює, що вони слушно домагаються плебісциту в справі прилучення їх до Німеччини. Але і націсти здають собі справу з того, що така злука може викликати пролив крови і війну.

ВИНИЩАТЬ БЕЗ ПОГРОМІВ.

ВІДЕНЬ. — Націстичні провідники знайшли в Австрії іншу ситуацію щодо жидівської проблеми ніж та, яку мають у Німеччині. В Німеччині треба було вчити німців ненавидіти жидів, а в Австрії треба стримувати німців від протижидівських погромів. Таке пише націстична преса.

Скінчать з жидами до 1942 року.

Преса подає далі, що не вільно нікому робити розрахунків з жидами на власну руку. Жидів позбудеться сама влада. І то до 1942 року. А винищить їх економічно „без знущань і погромів". Ось так треба розуміти те, що тепер видно по вулицях Відня німців, що ходять з таблицями, на яких є такі написи як: „Я є арійська свиня, що купує у жидів". І жиди змушені носити перед своїми склепами таблиці, й то з такими написами як „Арійці! Не купуйте у жидів". Націсти заповідають, що незабаром не буде в Німеччині ні одного жида, що займався хліборобством, мистецтвом, літературою, журналістикою. А жидівські адвокати чи лікарі будуть обслуговувати тільки жидів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Co., Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НІ ЗАЛИШИТИ, НІ ДАЛІ ВЕСТИ

Кампанія за збільшення американської воєнної фльоти поступає в конґресі вперед майже без спротиву. Підґрає їй цілою капелею велика частина американської преси, що власне тепер почала кампанію проти японської шпигунської сітки в Злучених Державах. При такій музиці сенатський комітет для морських справ без найменшого труду ухвалив предложити повній палаті проєкт на величезні фльотні видатки. По цьому рапорті сподіваються відповідної ухвали не лише від сенату, але й від палати послів.

До своєї ухвали сенатський комітет випустив у світ пропаґанду, яку деякі ґазети, що не так легко зачаджуються всяким ґазом, що його фабриканти захотіли назвати патріотичним, вважаються взірцем глупоти. Каже комітет, що Злученим Державам не досить побудувати оборонну фльоту, але їм треба виставити зачіпну фльоту. Мовляв, Злучені Держави спроваджують із заграниці ріжні цінні сирівці, як цину, ґуму, хініну, манґан, хром, живе срібло. Через те, мовляв, Злучені Держави нині знаходяться у владі великих морських держав: кожна з тих держав, навіть не ведучи справжніх воєнних операцій проти Америки, може заблькувати вивіз цих сирівців і цим способом побити Злучені Держави. Тому, кажуть прихильники нових морських зброєнь, Злученим Державам треба виставити таку фльоту, щоб вона могла побити всяку воєнну фльоту, що лише моглаб вийти проти них до бою. Це значить, іншими словами, що Злученим Державам треба такої фльоти, що моглаб набити японську фльоту на азійських водах, італійську на Середземнім морю, а британську на Німецькім.

Є це очевидячки фантастичний плян, фантастичний тим більше, що він зовсім зайвий, бо Злучені Держави є найбільш економічно самовистарчальним краєм у світі, а всі ці вичислені товари з заграниці Злучені Держави можуть кожної хвилі закупити в такій скількості, що їм вистарчить на багато літ. Одначе цей арґумент за велику фльоту зовсім не гірший від арґументів, яких уживають інші держави для пропаґанди своїх фльот. І тому частина американської преси приплескує проєктові збільшення фльоти на тій основі, що, мовляв, як Злучені Держави збираються видавати міліярди долярів на воєнну фльоту, коли вони говорять про перемогу в цім огляді над усіми державами, то тимсамим немовби дають повідомлення: не поривайтеся на збройні перегони з Америкою, бо Америка певно всіх побе. Які видатки інші держави на фльоту не робилиб, все остаточно перевага буде по боці Америки. Америка пригадує теж немовби мовчки, що від видатку пару біліонів долярів Америка не збанкротує, але інші держави, пірвавшися на перегони в зброєнні з нею, можуть.

Великі морські держави певно й бачать усю безглуздість нових перегонів, одначе чи можуть вони ці перегони покинути? Чи не зайшли тепер держави в таку міждержавну метушню, що бачать усю глупоту свого поведення, а проте своєї поведінки змінити не можуть?

ЛЮДИ В ОБЛИЧЧІ СМЕРТИ

Під таким заголовком помістила віденська **„Фолькспрессе"** з 5. березня ц. р. статтю, яка повинна зацікавити і наших читачів. Автор її пише:

Є два питання, що їх зправила видвигається, але відповісти на них не так то легко. А саме:

Чи трівога в моментах небезпеки вялить цілковито спромогу думання й чину? Чи може саме в тих моментах людина всилі виявити таку змогу панування над собою, що саме їй завдячує вона в багатьох випадках вирятування з небезпеки?

Дві вражаючі пригоди, що їх тут наводимо, нехай стануть за відповідь на ті питання.

* * *

Відомий мисливець і звіролов Джан Джордж **Гаґенбек,** наразившись одного разу підчас ловецької експедиції до Східньої Індії на наступ дикого слона, був з такою силою вдарений клами розюшеного звіра, що, підкинений ударом угору, впав у саму гущу кущів. Там йому й довелось лежати, самому одному, без тями та здалека від усякої людської допомоги. Колиж він після довшого часу трохи опритомнів, то не міг ніяк рухнутися, бо геть розбите тіло не слухало його. І це було не добре. Та гіршим лихом був потік, біля якого лежав наш мисливець. Потік, у якому води прибувало від хвилі до хвилі щораз більше, бо внаслідок ненадійного хмаролому в сусідній околиці руслом маленького потічка неслась тепер справжня повінь, перемінюючи потік швидко у велику ріку. Дотогож Гаґенбек доглянув на протилежному березі жовті обриси втікаючої пантери, котра, кидаючись на всі боки, ніби намічувала змогу пробратися через розгукані води, що, водно прибуваючи, напливали щораз то ближче. Та найбільшу небезпеку помітив Гаґенбек у менті після того, як почав гукати помочі. Бо одинокою відповіддю на його крик було люте сичіння кобри, — найнебезпечнішої з усіх гадюк в Азії — яка чаїлася в кущах, віддалена всього пів метра. І зараз же гадюка почала приповзувати. Вона присувалась до Гаґенбека ближче і ближче, підповзла аж геть до місця, де він лежав, і сунучись через його неворушну руку, виповзла йому вся на груди, де, звинувшись у клубок, спочила, чигаючи отак тут на добич.

Як бачимо, положення, в якому тепер опинився Гаґенбек, було справді страшне, та проте вирятувати його з нього могло тільки одно, а саме: повний спокій. Такий ось досвідний ловець, як Гаґенбек, знав гаразд, що гадюки кидаються тільки на те, що рухається, і цим досвідом він хотів саме покористуватись. Але власне тепер почали йому дошкулювати такі шалені болі, що протерпіти їх без одного поруху тортурованого тіла було просто надлюдським зусиллям. Бо цілі хмари докучливих москітів покривали його лице й руки, і цілими громадами зявились теж звідкілясь терміти та кусали лежачого таксамо, як і їдкі пявки, всмоктавшись тут і там в тіло нещасного мисливця. Словом, у Гаґенбека кожен нерв багнув жадливо хоч сякої-такої змоги руху, щоб хоч трохи прийти до себе; але щож, коли тут і найменший порух це очевидна смерть... А води в розлитім мов ріка потоці прибувало щораз більше, і пантеру Гаґенбек дедалі стратив з очей, з чого можна було заключити, що вона вже по тім боці, де він...

Значить:

Це тут була найвища небезпека смерти, момент просто божевільної трівоги в людини. Але чи та небезпека і та трівога звялили в Гаґенбека зовсім спромогу думки і чину?

Ну, боягуз скаже очевидно, що так, але цілість тієї пригоди Гаґенбека повчає нас про інакше.

Бо зо споминів Гаґенбека ми дізнаємося, що саме в менті тієї страшливої ситуації в нього думка про необхідність неворушности була така ясна, а хотіння врятуватися таке сильне, що енерґія витримувати найдошкульніші болі без найменшого руху і згуку кріпшала в ньому від хвилі до хвилі. Інстинкт самозбереження володів його свідомістю так усеціло, що Гаґенбек зміг лежати непорушно аж до хвилі, коли гадюка, певна, що це тільки труп, покинула його. І незабаром, та саме в менті, коли грізні води почали вливатись і в затишок, де він лежав, наспіли сюди інші члени Гаґенбекової експедиції і врятували його.

* * *

Отже нема в обличчі смерти ніяких романтичних мрій та тієї леґендарної „однієї хвилі", в якій людина ніби бачить раптом усе своє життя, що рухом блискавки проноситься, як кажуть, у свідомості загибаючого. Ні, нема нічого такого, кажуть люди великого досвіду, а зате є **концентрація, туге зосередження всіх потуг людської волі в однім напрямі, в напрямі і в користь рятунку з небезпеки.**

От що є в хвилі смертельної небезпеки у свідомості людини.

Це потверджує й анґлійський офіцир Ліонеоль Картер, якого пригода така:

Загнаний жаждою бурхливих переживань у Південну Америку, був він одного разу примушений мандрувати з одним знайомим в ночі. А щоб у темряві, не зблукатися, рішили вони йти серединою залізничого шляху, держачись лінії шин, що їх вони намацували ціпками. Але коли в якусь хвилю ціпок Картера сховз попри шину, то він не стукнув об твердий ґрунт, а ніби повис у повітрю, з чого наші мандрівці пізнали зараз, що тут залізниця проїздила через вузенький міст без ніякого поруччя та охоронних стовпів по боках, затеж над глибоким провалом у долині. Та поки Картер говорив іще про це до свого сопутника, спинившися саме посередині залізничого шляху, то вони побачили світла надходячого поїзду і почули гук його розгонених коліс.

Так тепер кажіть:

Як тут і чи мисליме взагалі врятуваися? Податись бігцем назад? Алеж поїзд захопить їх на шинах скорше, ніж вони вспіють пройти тепер хочби тільки частиночку пройденого досі шляху... Отже готовитись гинути? І в цей мент, упродовж одної-одинокої хвилини, вони почули обидва, як раптово трівога ніби звялила їх тіла і душі вщерть. Але це так тільки на мент. Бо тут же прийшла Картерові спасенна думка, але думка про щось таке божевільно сміливе, що вона являлася спершу зовсім нездійснимою. Але ні, вона мусить бути здійснима! А саме:

Підлізти на сам край мосту, вхопитись руками кантів дубових поперечок на мості, а цілим тілом повиснути над бездонною пропастю так довго, поки не перейде поїзд.

І так вони зробили.

Вони хиталися враз із легким мостом, коли ваґони поїзду проносилися з громовим грюком по шинах; вони почували, якприск гарячого попелу падав їм на руки і голови; руки в них боліли й пекли від гострих кантів, але вони, повні розпучливої сили, держалися своїх опор міцно. І хоч це були всього коротенькі хвилі, що їх вони пережили тепер, повиснувши над глибоким провалом, то ті хвилі видались їм предовгими годинами в якомусь тричі діявольському пеклі. А після того, як поїзд перейшов, то треба їм було здобутись на ще одно надлюдське зусилля всіх їх фізичних спромог, а саме, видвигнутись власними, вже страшенно охлялими силами, знову на міст.

І це їм удалось, але після того, як вони почули під ногами твердий ґрунт, обидва попадали на землю мов мертві. Нечуване зусилля виснажило їх сили докраю. Та всетаки момент смертельної трівоги й небезпеки звязався в них тісно з актом найвищої і найспасеннішої зваги.

З німецької мови переклав
д-р Остап Грицай.

СПРАВА ДВОХ АВТОНОМІЙ

Лондонський „Таймс" з 1 квітня помістив довший допис Українського Бюра в Лондоні, в якому порушується справу жадання автономії для поляків у Чехії та про положення українців у Польщі.

„Польська преса повідомляє, що польські меншинні орґанізації в Чехії видали спільний маніфест, у якому вони жадають, щоби полякам надано автономію, цілковите урівноправлення з чехами, щоб знесено чеські школи в місцевостях, де переважає польське населення, і т. д."

Далі наводить допис за „Ґазетою Польскою" з 23 березня слова міністра справ закордонних: „...250,000 поляків, що живуть під чеською владою, творять суцільну і скупчену людність у тешинській окрузі і мають однакове право дістати такуж місцеву автономію, якої жадають для себе судетські німці. . ."

„Поминувши деякі статистичні неточности (чехи признають тільки 81,000 поляків у їхній державі), скажемо, що українці піддержували автономні жадання навіть найменш чисельних меншин, тимбільше, коли їхні права були ґарантовані меншостевими договорами. Та в цьому випадку насувається друге питання, а саме, коли Польща натискає на автономні жадання поляків у Чехії, то чи не буде консеквентним перше надати автономію тим меншостям, що живуть у межах Польщі, в першу чергу 6½ міліонам українців, яких віддано Польщі під умовою, що їм надасться широку автономію. Бонар Лов, тодішній премієр Великої Британії, сказав (20 березня 1923 р.) підчас дебати в палаті послів:

„Справа мається так, що Польща, яка окупувала ці землі (т. є. українські) впродовж трьох чи чотирьох літ, сама признала, що етноґрафічні обставини вимагають заведення для них автономії.

„Від того часу проминуло пятнацять літ, а про автономію нема і слуху. Навпаки, українцям приходиться з трудом виборювати найелементарніші права. Словами резолюції, принятої в січні ц. р. конґресом Українського Народнього Демократичного Обєднання у Львові, уряд не зреалізував навіть одного важнішого домагання українців.

„Послідовність ледви чи коли була ознакою політики держав; поступовий утилітаризм, здається, це ще найбільше, чого можна сподіватися від теперішних урядів. Та власне тому, нехай буде нам дозволено сказати, що обурювання Польщі на зле обходження з польською меншиною в Чехословакії, а рівночасно остаючи глухою на жадання далеко більшої української меншини в її власних границях, не принесе користи ні Польщі, ні Европі".

(Укбюро, Лондон).

Найлекше простять тобі люди щирість, із якою признаєшся до своїх помилок, найтяжче, коли твої добрі прикмети отверто виявляєш. — **(Родеріх).**

Туземні добра дані нам, щоб життєвий тягар лекшим вчинити, а не на те, щоб його тяжчим вчинити. Тому хто туземними добрами обтяжується, звуть його багатим, а він є нещасний. **(Гердер).**

Із ріжних річей, які знають люди, найгрізніше є золото: воно бурить міста, проганяє мужів із рідних хат, воно шляхотних людей спідлює, вчить поганих учинків, вказує людям манівці. **(Софокль).**

НЕБЕЗПЕЧНИЙ ДВІЙНЯК

У французькім містечку Меген, у гостинниці „Під золотим львом", сиділи коло трицять осіб, членів місцевого клюбу. Саме промовляв місцевий зубний технік:

—Сподіваюся, панове, що ми тут святкуватимемо ще неодну річницю існування нашого клюбу.

Тими словами докінчив бесідник свою промову.

— Як називається цей громадянин? — спитав капітан Сот, що сидів при другім кінці стола, свого сусіда.

— Це Жорж Рійоль, голова нашого клюбу.

— Дивно, дивно! — пробурмотів під носом капітан Сот і від цієї пори не відвертав очей від техніка Рійоля. Хоч капітан Сот мешкав в іншому місті й мав їхати в девятій годині додому, то, побачивши Рійоля, так ним зацікавився, що лишився на ніч у гостинниці й на другий день відвідав кількох громадян містечка Меген, випитуючись їх про життя Рійоля. Всюди чув те саме. Рійоль прибув до Меген десять літ тому, має коло 38 літ, є неженатий, і йому матеріяльно добре поводиться. Про його життя, заки прибув до Меген, ніхто не вмів Сотові нічого сказати.

Капітан Сот списав усі вістки про Рійоля і пішов з ними до адвоката; цей почав живе листування з Парижем і, Монпеліє, й у висліді пішло до суду в Монпеліє довге письмо зо світлиною Рійоля.

Одного вечора їхав Рійоль своїм самоходом до недалекого міста Бурже до кіна. Зближаючись до Бурже, він побачив, що його переганяє один самохід, у якому сиділи два чоловіки; один в однострою, другий у цивільним одязі. Цей цивіліст дав Рійолеві знак, щоб спинив свій самохід.

— Мабуть чіпаються мене за те, що я скоро їхав. До лиха, ще спізнюся на представлення — подумав Рійоль.

— Ви є пан Рійоль? — спитав чолотік у цивільному одязі.

— Так, я Рійоль.

— В імені закону ви арештовані!

Даремне питався Рійоль про причину арештування. Його відставлено до вязниці в Бурже, де він даремне цілу добу роздумував, чому його арештовано. Адже ціле містечко знає його як чесного громадянина. Ніякої провини не бачить за собою. А тут — арештування. З великою нетерпеливістю чекав на переслухання. Не догадувався навіть, що в міжчасі паризька преса писала вже про нього, що й чужі часописи зацікавилися „справою Рійоля".

Третього дня приведено його перед слідчого суддю. Цей засипав Рійоля питаннями про його дотеперішне життя.

Рійоль оповідав, що він родом з Провансалії, вчився зубної техніки від 15-го року життя; в 19-тім році пішов на війну, по війні вернувся знову до давного заняття і вкінці десять літ тому, призбиравши трохи грошей, відчинив свою канцелярію в Меген.

— Ваші документи? — спитав суддя.

— Маю тільки відписи — відповів Рійоль.

— Ви давніше мали інше назвище?

— Так, відповів Рійоль, трохи червоніючи.

— Ви є бувший банковець Леон Жуі, що втік десять літ тому з вязниці в Монпеліє, обвинувачений за крадіж вкладок, і вас суд засудив позаочно на двацять літ тюрми — сказав суддя.

— Ви збожеволіли! — крикнув обурений Рійоль.

За цю зневагу судді дістав він негайно 24 годин темниці.

Капітан Сот, який зробив донесення на Рійоля, був зовсім певний себе. Чоловік, що промовляв у клюбі в Меген, був зовсім певно його колишній шеф, Леон Жуі. Ті самі риси лиця, той самий ріст, голос, хід. Він пригадує собі, що праве ухо його шефа Жуі було трохи вище положене, як ліве. Те саме мав Рійоль. Навіть бородавка на лівім лиці була така сама. Одне тільки не годилося. Рійоль був десять літ молодший. Одначе хто заручить, що Рійоль не сфальшував відпису метрики?

Слідчий суддя був тієї самої думки, що капітан Сот. Він скінчив скоро слідчі переслухання і суд рішив відставити Рійоля, чи пак Жуі, до Монпеліє.

Вміжчасі паризька преса писала широко про давніше життя Жуі, про те, як він обманив сотки дрібних щадників, тощо.

Рійоль, бачучи, що все промовляє проти нього, чувся безрадним. Він сподівався, що хіба якесь чудо вирятує його з халепи. Якби жили його родичі, то все булоб у порядку. На жаль, він не мав уже ні родичів, ні кревних. Сам він був нешлюбною дитиною, яку щойно в 25-тім році життя адоптував його природній батько. Одначе він уже не жив. Ніхто не міг посвідчити, коли й де він був та що робив.

Припадок хотів, що 10. лютого 1937. р., коли то про справу Жуі писала кожна ґазета, один зубний технік, Лянтісіє, кинувши оком на світлину в ґазеті, пізнав відразу, що це Рійоль, його колишній приятель зо шкільної лавки. Негайно забрав він свої документи, побіг до старенького професора, який колись учив його і Рійоля. Світлину з абсольвентами школи з 1917. р. забрав також зо собою і поїхав до Бурже.

Стріча обох приятелів у суді вирятувала Рійоля з халепи. Слідчий суддя вважав цю стрічу зпочатку за вдавану комедію. Одначе коли Рійоль відповідав на питання професора з найбільшою точністю, коли говорив про найменші подробиці зо шкільної лавки, суддя мусів повірити, що вік Рійоля є дійсно правдивий; тому при всій подібності до Жуі обвинувачений Рійоль не міг бути в 1917. р. директором банку.

— Вибачте, казав суддя, протягаючи руку Рійолеві. Все промовляло проти вас. Навіть бородавка на лівім лиці.

Зле є мати такого двійняка.

Так Рійоль опинився на волі й заскаржив французьку державу за те, що сидів невинно у вязниці.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Отсим подаємо до відома урядників Союзових відділів з SHAMOKIN, MT. CARMEL, CENTRALIA, SHENANDOAH, MAHANOY PLANE, MAHANOY CITY, FRACKVILLE, MINERSVILLE, ST. CLAIR, COALDALE, NESQUEHONING, McADOO, HAZLETON, PA.

:——::——: що :——::——:

В НЕДІЛЮ, 1-ГО ТРАВНЯ (MAY) 1938.

в годині другій пополудні

:——::——: відбудуться :——::——:

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

В ГАЛІ МИХАЙЛА ГРИЦИШИНА

НА MAIN STREET, MAHANOY PLANE, PA.

На-ці збори повинні конечно прибути урядники отсих відділів: 1, 2, 7, 9, 28, 31, 78, 85, 90, 98, 186, 189, 201, 228, 231, 242, 265, 305, 314, 365 і 382.

На зборах говоритиме про справи У. Н. Союзу гол. рек. секретар **Д. Галичин.**

Д. Капітула,
предсідник контрольної комісії У. Н. Союзу.

З ДНЯ

ВЧІМСЯ З МИНУЛОГО.

Недавно вийшла чергова книжечка, видана книгозбірнею Вістника у Львові, під заголовком „Революційна стихія". Написав її ген. Юрко Тютюнник. Ця книжечка зворушить кожного українського громадянина і патріота до глибини душі. В ній автор, сам чільний учасник історичних подій з 1917—120 років, описав те, що в тих роках ділося в Україні. Передівсім він передав ті настрої, які нуртували тоді в душі українських мас, українського війська. Також вірно представив настрої і переконання більшої частини української інтелігенції, яка захопила була тоді провід нашого народу в свої руки.

УРИВКИ.

Автор подає такий уривок промови одного українського козака про те, як він задивляється на автономію:

„Україна повинна мати автономію. Таку автономію, щоби ніхто до нас не ліз. Наперед усього поміщикам: геть од землі! бо тож наше, українське народне... Друге: чужинцям од влади засъ! де вони взялися? Трете: Москві дулю, а не податки; свою скарбницю заведем, бо требаж буде грошей на все: і на школи і на шляхи, і на армію свою та на фльоту. Без війська свого народ нікуди — треба відбиватись. Найголовніше, щоб носа свого ніхто до нас не тикав, тоді всі сусіди приятелями були би. Та де тобі Бог обійдеться без війни? Коли всякий народ матиме свою державу, тоді вже й буде автономія..."

Так розуміли наші козаки автономію. Автор від себе додає, що така „автономія" йому самому подобалася. А ми додамо, що воліли би того роду „автономію", ніж Скоропадського „Союз трех Русей", чи соціялістичну „Федерацію".

На жаль, більшість тодішнього українського проводу, зараженого інтернаціоналізмом соціялізмами і пацифізмами, або русофільством, інакше розуміла автономію. Вона дружилася з московськими „братами-соціялістами" і розкладала свою власну армію.

ДОВІРЯ ДО ПРОВОДУ.

Та в тій же самій книжечці ґен. Тютюнник оповідає, що український широкий загал дуже довіряв свому проводові. Мав до нього віроцт релігійну пошану. „Ми ненавиділи ворогів і ідеалізували своїх", говорить він. А далі, оповідаючи про військові зїзди, на які зїздилися тисячі представників від ріжних українських бойових частин, автор говорить так:

„На сцені зявляється товариш голови Центральної Ради, він же голова Українського Військового Ґенерального Комітету, Володимир Винниченко. На хвильку все стихає. Потім, немов раптовий вихор, зривається буря оплесків і крики з тисячі грудей: Слава! Слава Винниченкові!! Так хвилин пять".

Подібно описує інший такий зїзд:

„Саля театру виповнена вщерть. Хвилини очікування. На сцені зявляється Михайло Грушевський. Розкішна сива на прикрашує голову всіма визнаного „батька". Годі порівняти з чимнебудь вибух оплесків і вигук: Слава батькові Грушевському!! Слава!!... Він не тільки „батько", він Бог нації. В ньому всі бачать то що так хочеться революційній юрбі) наймудрішого з мудрих, відважного, як сама нація. В який бік покаже, всі підуть туди".

ЧИ ОПРАВДАНИЙ БУВ ТОЙ ЕНТУЗІЯЗМ?

А тепер, глядячи з історичної віддалі на Винниченка, Грушевського і всіх інших тодішних українських провідників, яких так беззастережно ідеалізувала революційна маса, запитаймо себе, чи це добре так було? Чи не краще булоб, щоб український загал був трошка недовірчиво ставився до своїх провідників, не уважав їх за богів, а за звичайних помильних людей; і щоб своїм власним розумом був провірював їх політику? Якби український загал, або бодай якась сильна частина була критично дивилася на те все, що робили Винниченко, Грушевський і інші, то це було на добре вийшло не лиш цілому українському народові, але навіть самому Винниченкові і Грушевському. Перший не мусів би витирати кути на еміґрації, а другий не згинув би з голоду під большевицькою владою. Вони оба могли бути міністрами, а навіть президентами вільної Української Держави.

НЕ РОБІМ ТИХ ПОМИЛОК.

Маючи на увазі цей тяжкий минулий досвід, дивімся широко отвертими очима на все, що діється довкруги нас нині, і не поповнюймо знову тих помилок. Шануймо свій провід. Не обкидаймо своїх провідників болотом, бо так поступає тільки дика, некультурна суспільність. Підтримуймо своїх провідників і не жбурляймо їм каменів під ноги. Та здругого боку, не уважаймо їх „богами" і не ідеалізуймо їх до засліплення. Дивімся критично на їх роботу і власним мізком провірюймо все, що вони роблять. Бо без огляду на те, якими гарними можуть бути наші провідники, вони всетаки є людьми і як такі, є помильні. Коли ми будемо дивитися на них критично і провірюватимемо їх роботу, то пізніше, за 10 чи 20 літ, не будемо їх так гостро критикувати, як критикуємо сьогодня Винниченка чи Грушевського...

А це передівсім мусять добре памятати ті, що гостро, хоч і заслужено, нині критикують український провід з 1917—1920 років. Вчімся добре нашої минулої історії, щоб уникати тих самих помилок набудуче. Бо нераз так буває, що ті, котрі критикують інших за якісь промахи, рівночасно самі допускаються тих самих промахів.

ЛЬНЯНИЙ ПРОМИСЛ НА ПОЛІССІ.

Народній льняний промисл на Поліссі в 1937 році представлявся у цифрах так (цифри не є з усіх повітів Полісся, бо такі булоб тяжко зібрати, всеж із них можна пізнати до деякої міри селянську творчість у цій царині):

Продали льняного полотна 4,815 метрів. Пересічно одно господарство продає річно 9.45 м. полотна. В кобринськім повіті під управою льону було 1791.3 гектара землі, в дорогочинськім 1531.3 гек., в косівськім 1241.9 гект., у камінь-коширськім 1,685 гект., столинськім 1,554.5 гект. Пересічно одно господарство управляло 0.16, 0.17, 0.12, 0.28, 0.19 і 0.27 гектара. Пересічний збір соломи льону з 1 гектара виносить коло 2,300, а льняного сімя більше як 500 кг. Процент волокна, переробленого на полотно, вагається між 36.6 проц. до 83.5 проц. Найбільше господарств, що продають полотно, має косівський повіт — 40 проц. і лунинецький — 35 проц. потім повіт столинський 33 проц., кобринський 10 проц. і дорогочинський ледви 3 проц.

ЧИ БУДЕ УКРАЇНСЬКИЙ ПАВІЛЬОН НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ В НЮ ЙОРКУ

На нарадах делеґатів та представників товариств, що відбулися в Ню Йорку 27-го березня, принято резолюцію „щоб українська громада в Америці взяла в Світовій Виставі якнайактивнішу участь та щоб виступила на ній у таких розмірах, на які дозволять фонди, зложені на ту ціль цілим українським громадянством в Америці".

Значить, у резолюції міститься можливість будови окремого „Українського Павільону" на виставі. Це значить дальше, що така максимальна програма української участи у виставі потягне за собою видаток яких 100,000 долярів.

Дирекція Світової Вистави в Ню Йорку поставила день 15. липня 1938 р. як останній реченець на зголошення будови окремого павільону. Тому, коли ми, американські українці, хочемо мати свій павільон, Управа Українсько - Американського Виставового Товариства мусить мати гроші, або відповідну грошеву забезпеку до дня 15. липня, значить, упродовж неповних трьох місяців.

З огляду на повище сказане, прохаємо оцим усіх свідомих українських громадян та громадянок, а це: одиниці, організації, товариства, братства, сестрицтва, парохії, гуртки чи й окремі комітети, поспішити негайно із складанням дарів та жертв на Український Відділ Світової Вистави. ТУТ НЕМА ЩО ДОВГО ДУМАТИ, А ТРЕБА СКЛАДАТИ, ЗБИРАТИ І ПРИСИЛАТИ ГРОШІ НА ЗГАДАНУ ЦІЛЬ.

Коли в означенім реченці, себто дня 15-го липня б. р., будуть складені фонди на будову павільону, отже коли буде коло 75,000 дол., тоді Українсько - Американське Виставове Товариство внесе зголошення на будову окремого Українського Павільону. Коли ж таких фондів в означенім часі не буде, тоді У. А. Виставове Товариство складе таку програму української участи у Світовій Виставі, на яку дозволять прислані фонди.

Дари, жертви, складки, збірки та всі інші грошеві посилки треба присилати на адресу:

NICHOLAS MURASZKO, Treas.,
P. O. Box 1014, Church St. Annex,
New York City.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ХАЙ ДІЛА ГОВОРЯТЬ.

У своїх поїздках, які тревають уже два роки, рідко доводилось мені стрічатися з приємними несподіванками. Розумію під цим матеріяльний успіх з поодиноких виступів. Бо може виглядати це на парадокс, але висліди праці відпоручників з краю міряють звичайно цифрами. Тому нічо дивного, що найприємнішою несподіванкою для кожного відпоручника є матеріяльний осяг його виступів.

На протязі двох літ відвідав я 161 громад у Злучених Державах і в Канаді та виголосив 199 відчитів і рефератів. За цей час вплинуло на культурно-просвітні цілі Лемківщини замало, коли розділити цю суму на скількість відвіданих громад. (На одну громаду приладає коло $31.00 — очевидно, пересічно, бо були громади, які зложили й по $200.00, а були й такі, які зложили заледви $3.00 чи $4.00).

Безперечно, на це зложились відповідні причини. Найголовніші з них, це загальна сучасна криза та розмірно мале національне освідомлення більшости іміґрантів, серед яких доводилось мені виступати.

Не пишу цього, щоб робити докори, а хочу тільки ствердити факти.

На такому тлі незвичайно відрадно відбивається моя недавня гостина в громаді Росфорд, Огайо, й про неї саме хочу сказати кілька слів.

Укладаючи плян поїздки по стейті Огайо й Мішіґен, не брав я навіть спершу під увагу цеї громади. Відомо було мені, що це дуже маленька громада, а притому там панує пригноблене безробіття. Думка, щоб відвідати й цю громаду, зродилась у мене аж у дорозі, коли я вже був у Дітройті. Зложилось так, що в мене було вільних кілька будних днів на середині тижня, між ними день 14-го березня ц. р. Щоб не марнувати цілком часу, постановив я відвідати в цей день громаду Росфорд, хоч не надіявся якогось особливого успіху. У цій справі вислав я в пятницю письмо до місцевого пароха, а в неділю заповіджено відчит в церкві, а в понеділок мав вже відбутись відчит.

Якеж було моє здивування, коли я приїхав на місце та на точно означений час (7:30 вечером) застав вже всіх парохіян у салі Народнього Дому. Цеж небуває в нас! Звичайно на наших людей треба чекати щонайменше годину, заки зійдуться на якийсь відчит. Небуває також, коли зважити, що це був будний день та що було тільки одноразове оголошення в церкві, що на салі не бракувало майже нікого, з виїмком хіба кількох, що були хворі, або перешкоджені справді важними справами. Звичайно в нас треба заповідати відчит щонайменше місяць наперед, летючками, через радіо, в часописах, афішами, треба вибрати конче неділю і відповідну годину, а й так нераз публика „не допише".

Серед ідеальної тиші на салі промовляв я дві години — малював картини горя і розпади з життя наших братів у старому краю, говорив за Просвіту, за загально українські справи, зокрема за Лемківщину, забуту донедавна „Богом і людьми". Що слова мої впливали на слухачів, що вони відчували серцем недолю наших братів, бачив я по сльозах, що виступали в їх очах. Та, думав я, на тім і кінець; так нераз бувало. Думав я, скажуть: „ми самі бідні, без праці, отже хай і наша тепла сльоза буде винагородою нашим братам в їх терпінню".

Здивування моє було не мале, коли по скінченні відчиту на поклик пароха переведено збірку та на протязі двох мінут зібрано $75.90. Ось імена жертводавців: Братство св. Арх. Михаїла, від. 235 У. Н. С. $10, Укр. Американський Горожанський Клюб $10, Братство св. О. Миколая, від. 167 У. Н. С. з Толідо $10, Братство Неп. Зач. Пр. Діви Марії $5, Укр. Гр. Кат. Парохія $5, Молодеча Дружина Кошикового Мяча $3, о. Крохмальний, місцевий парох $5, Дмитро Медецький, український бизнесмен з Толідо $5. Решта, себто $22.90, це жертви безіменних, які в скромности не хотіли навіть подати своїх імен до часопису.

Отаку жертву складає громада, яка начисляє заледви сорок родин (лемків з сяніцького повіту), з яких всі є часово безробітні. Ті, які через хворобу не могли бути на відчиті, переслали свої жертви на другий день до пароха. Не стидаюся признатись, що сльози виступили в моїх очах, коли я бачив маленьку дитину, яка прийшла на плебанію, передає єгомосеві, доляра та каже: „Тато не могли бути на відчиті, бо холі — прислали мене й дали доляра на Лівіцину, казали, щоби єгомосць і той пан не гнівалися, зе так мало дають".

Мій допис не був би повний, якби я не згадав, що до матеріяльного успіху відчиту причинився у великій мірі місцевий ідейний та енерґічний молодий парох; легко можна запримітити, що його слова знаходять серед парохіян справжнє зрозуміння та пошану. Хочеться працювати, хочеться жити, хочеться вірити в краще завтра нашої многострадальної Нації, коли бачиться такий зворушаючий примір жертвенности серед нашого громадянства.

Оцих кілька теплих слів про громаду Росфорд пишу не тільки тому, щоб похвалити її, але головно, щоби вказати її як примір до наслідування.

Михайло Дудра,
відпоручник Т-ва „Просвіта".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ГАРТФОРД, КОНН.

Комунікат Української Стейтової Організації стейту Конектикот.

Подаємо до відома, що відносно ювилею „Просвіти" зайшли певні зміни:

1) Ювилей не відбудеться в двох місцевостях, себто в Савтпорт і Ню Бритен, як було проголошено, тільки в Ню Гейвен, а то тому, що та місцевість є серединою нашого стейту. Ці зміни зайшли на бажання нашої молоді, котра матиме в тім самім місті конвенцію і бажала би брати участь у ювилею. Екзекутива Стейтової Організація робить усякі приготування, щоб ювилей випав величаво. Вже замовлено з краю відзнаки „Просвіти". Буде також знята фотографія учасників ювилею і потім вона буде поміщена в ювилейній книзі „Просвіти". Тому прохаємо всі громади, які не можуть явитися в комплеті, щоб прислали бодай своїх представників.

2) Комітет Дня Української Жінки робить усі можливі старання, щоб той День відбувся величаво. Бо це буде перше цього роду свято в нашому стейті. В тій цілі комітет розіслав запрошення на жіночі збори, котрі відбудуться в Ню Бритен 15 травня ц. р. Там не повинно бракнути представниць жіночих організацій.

3) Український День, котрий має відбутися 17 липня ц. р., відбудеться в просторому парку в Ню Гейвен.

4) Другий Український День має відбутися в Стемфорд 28 серпня ц. р. В тій справі екзекутива відбула спільно з тамошніми громадянами засідання і тамошний комітет буде робити дальші приготування. Вже винаймлено дуже гарний парк, до якого є дуже добра комунікація, головно українцям з Ню Йорку, яких ми маємо надію вітати на тому Дні.

5) В місяці травні відбудеться протестаційне віче в нашім стейті проти наших окупантів, котрі за всяку ціну хочуть знищити український нарід. Ми мусимо протидіяти їх роботі. Час віча буде оголошений в українських часописах.

Екзекутива Стейтової Организація: **О. Мерещак**, голова; **А. Маланчук**, секретар.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. Дж. Місячний мітінґ Братства св. Василія, від. 168, відбудеться в неділю, 1. травня 1938, в У. Н. Домі, Стейт Стріт, в годині 3. пополудні. Проситься прийти начас, бо є багато справ до вирішення. Маємо приготовитися до 30-літнього ювилею. Пригадується довгуючим членам, щоби по змозі заплатили вкладки. — Григорій Дячишин, предс.; Григорій Бабин, кас.; Пилип Маник, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Збори Товариства ім. Івана Франка, від. 241, відбудуться 1. травня в церковній галі на Вест Скул Стріт у 3. год. Просить кожного члена прийти на збори, бо буде порішена справа статута. — Михайло Канфоник, предс.; Йосиф Галоншка, секр.

Проста відповідь.

— Коли хтось винен 968,724 доляри і заплатив уже половину цієї суми, то кільк ще має заплатити?

— Половину, пане професоре!

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Обективний. — Коби Ви менше говорили чи там писали за патріотизм, а більше працювали на громадянському полі й нам про успіхи чи невдачі цеї праці доносили, то з цього болаб якась користь і наука. А так — великих слів велика сила і більш нічого. Від років пишете час від часу про одно й те саме. Піддаєте пляни, а там у Вас під боком дрімає не тільки Ваша громада, але й сусідні й не виявляють від довгого часу ніякої праці ні жертвенности. Можеб так попробували здійснювати Ваші пляни хоч участі у Вашій громаді? А нам так треба діл, діл і ще раз діл. Хочби й найменших, але діл.

Щирий демократ. — Щось той Ваш демократизм виглядає нам дуже підозріло. Як приглянутись до нього зблизька, то стає перед очима грецький цинік Антистен, що то завжди ходив у подертому плащі. Ніби тим хотів показати, який то він щирий демократ та як співчуває з бідним народом. Та грецький мудрець Сократ, поглянувши раз на нього, сказав йому, що з його лахміття промовляє охота себе вихвалити і гординя.

М. П., Філядельфія, Па. — Спасибі за витинки з польської преси. Нам завжди все цікаво знати. Про те, що пишеться у пересланих витинках, ми вже згадували в новинках, як теж у статтях. Та воно не зашкодить пригадувати такі річи постійно.

Оправданий страх.

— Чи знаєш, Катрусю, чому курята виклюються з яєць?

— Так.

— Скажи!

— Тому, що бояться, щоб їх не зварити разом із яйцями.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

КОМІТЕТ ВСІХ ВІДДІЛІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ В ШІКАГО І ОКОЛИЦІ повідомляє **всіх урядників цих відділів, що в ПЯТНИЦЮ, 29. КВІТНЯ 1938 року, в годині 7:30 ввечір,** відбудуться **ЗБОРИ** в салі під ч. 2408 **W. CHICAGO AVENUE, CHICAGO, ILL.**

Порядок зборів: приготовання до Третього Дня У. Н. Союзу, що відбудеться 17. липня ц. р. На тім Дні українська молодь буде пописуватись спортовими змаганнями. Дім У. Н. Союзу в Шікаго і багато інших важних справ є до вирішення. Тому приявність на зборах всіх відділових урядників є конечна. 96

Тарас Шпікула, предс.; **Василь Саган**, кас.; **Марія Мулик**, секр.

ТИСЯЧА ЛІТ АВСТРІЇ

Від Східньої Мархії Карла Великого до Австрії Карла V.

Коли цісар Карло Великий коло 800-го року створив велику „франконську" державу, що займала нинішню Німеччину, Францію й Італію, межувала на сході ця держава з аварами, які були заняли нинішню Мадярщину між Тисою і Дунаєм. Воєвничі авари часто нападали на франконську державу, тому її східна границя була безупинно загрожена. Тому Карло Великий постановив піти походом на аварів. Після 12-літньої війни, між 791. і 803. р. йому вкінці вдалося знищити той монгольський нарід. Країну, які досі авари загрожували, Карло Великий укріпив і віддав під управу маркграфа, якого обовязком було боронити границі. Із оснуванням тієї східньої мархії в часах Карла Великого і починається історія Австрії.

Сто літ після розбиття аварів впав у середущу Европу інший монгольський нарід із Азії: мадяри або угри. Після бою коло Пресбурга знищили великоморавське цісарство, зайняли і Східну Марію. В 955. році побив мадярів німецький король Оттон I. так страшно, що дали спокій з походами і сиділи вже тихо у мадярській рівнині при ріці Тисі.

Отон I., що став королем 962. р., а якого треба вважати основником цісарства німецького народу, воскресив Східну Мархію Карла Великого до нового життя. На південь від Східньої Мархії (Остмарк) оснував він нову Мархію — Стирію, а ще далі на південь третю Мархію — Країну. Східну Мархію передав 976. року син Отона I., цісар Отон II. баварському графові Бабенбергові як ленно. Бабенберги володіли Східною Мархією аж до вимертя своєї родини 1246.

За їх володіння піднеслася країна під господарським і культурним оглядом. Вже коло 1000. року стали вживати на означення Східної Мархії назви Австрія (Естеррайх).

В 1156. р. піднесли Східну Мархію до значіння князівства. Першим його князем був Генрих II. Язомірґот. Це прізвище дістав цей побожний князь від того, що кожну свою проклямацію кінчив словами „Я зо мір Гот гельфе" („Так мені Боже поможи"). Його син Леопольд V. (1177—1194) брав участь із цісарем Фридрихом Барбаросою у хрестоносній війні. За його часів дійшло до злучення Стирії зі Східною Мархією.

З Фридрихом II. Воєвничим вигасла війна Бабенбергів. У війні за спадщину Бабенбергів брав участь і чеський король Отокар II., який вкінці й вийшов переможцем. В 1251. чеські землі вперше злучилися з Австрією. Коли в 1271. році графа Рудольфа Габсбурґського вибрали німецьким цісарем, він зажадав від чеського володаря, щоб віддав йому австрійські землі. Отокар не хотів віддати, тому прийшло між ними до війни. В 1278. році чеський король був побитий і сам згинув на полі бою з руки якогось чеського шляхтича.

Рудольф Габсбурґський передав Австрію свому синові Альбрехтові як ленно і так 1282. р. австрійські землі перейшли під габсбурґську владу. Відтоді Габсбурги володіли над тими землями безперервно до 1918. року.

Габсбурги впродовж століть вели енергічну династичну політику, так що із колишніх лен повстала могутня держава, в якій (по словам одного їх володаря) сонце ніколи не заходило.

Початок габсбургської могутности датується від Альбрехта II. Мудрого, який свою владу поширив на Країну і Каринтію. Його син Рудольф IV. здобув Тироль, а прославився тим, що 1365. р. оснував у Відні університет. У 14. столітті Габсбурги здобули Приморя з містом Трієстом, а потім Форальберг. Та найбільше поширила Австрія свою владу у 15. і 16. століттї і то не так війнами як подружжями. І так цісар Максиміліян I. оженився з дочкою Карла Смілого, бурґундського князя, Марією і вона як віно принесла для Австрії Нідерлянди (Голяндію) і Бельгію. Максиміліянів син Филип Гарний в подібний спосіб (після смерти еспанського короля) одержав Еспанію, князівство Медіолянське, Сицилію та Південну Італію, а вкінці і всю новововідкриту Америку. Після бою коло Могача 1526. р. стали Габсбурґи володарями Чехії, Моравії та Шлеська і частини Мадярщини, яка була під Турецчиною. Карло V. Габсбург, що володів над таким величезним цісарством, міг справедливо сказати, що в його державі ніколи не заходить сонце.

Найпізніше Габсбурги здобули були Галичину (1772 р.) після розбору Польщі та Буковини три роки пізніше (1775.).

ЧОГО КОРОЛЬ НЕ МОЖЕ ДАТИ.

Одного дня король Фридрих Великий приїхав був до якогось шлеського містечка. Тоді падав такий зливний дощ, що ринок містечка творив одно велике озеро. А що на ринку був камінистий ґрунт і вода не всякала, то міське населення почикало вже лякатися повени. Король задержався в місті з цілим почотом і велів негайно покликати до себе посадника міста, який був незвичайно проворною людиною.

Король запитав посадника:

— Що коштувалиб уладження, які не допускалиб до цього, щоб вода заливала містечко?—Дві години сонця й більше нічого — відповів посадник.

— На жаль, цього не можу вам дати — відповів король і, засміявшися, відїхав із своїм почотом.

СКІЛЬКИ ВАРТ ЙОГО ПРАЦЯ?

Джов Ді Маджіо, грач дружини „Ню Йорк Єнкіс", задовольняє збирачів підписів. Він не хотів довгий час підписувати контракту з бейзболовим підприємством, домагаючися за свою працю $40,000 долярів на рік. Остаточно пристав на $25,000.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. ДЖ.

При кінці 1937 року минуло 35 літ від заснування товариства Український Клюб Поступовий, від. 70 У. Н. Союзу в Джерзі Сіті, Н. Дж. Молоді люди, що заложили це товариство, мабуть не думали, що воно проживе такий довгий час. Багато з тих піонірів уже давно в могилі, а декотрі виїхали до рідного краю, та діло їх рік річно росте, процвітає і пнеться все вище й вище.

Щоб закріпити памятку такого довгого існування товариства, ухвалено влаштувати в серпні ц. р. пікнік, получений з посвяченням нових прапорів товариства. Підкреслюємо „нових", бо перші прапори свою службу за 35 літ сповнили: провадили нас туди, куди взивав нас клич рідної землі чи нашої іміґрації. Були вони в баґатьох походах, маніфестаціях, демонстраціях, на святах та всяких народніх торжествах. Були в бурю, дощ, сніг, чи зливу. Завжди вели наше членство вперед. Вкінці зуб часу і їх надшарпав, знищив тканину. Та значіння, яке вони для нас мають, не знищить ніяка елементарна сила.

Поницилися старі прапори, а товариство подбало за нові. І, як велить звичай нашого зорганізованого громадянства, постановило їх посвятити на пікніку в серпні б. р. в одним з найкращих парків стейту Ню Джерзі. Посвятимо їх і високо вгору підиймемо, щоб і надалі провадили нас (а як нас не стане, то наше молоде покоління) до кращого, світлішого життя в нашій прибраній вітчині, як теж додавали нам нової енергії для допомоги 45-міліоновому українському велитневі, закутому в кайдани, лупати скалу та промощувати дорогу до мріяної від віків свободи.

Тому, що наше товариство є тільки одна галузка великого дерева У. Н. Союзу, просимо всі сусідні відділи нашої організації прибути на наше свято та доказати, що ми дійсно одна велика родина, що живе спільним життям, якої інтереси є однакові і яка вповні розуміє клич: „в лучности сила". Тому і готова на кожний поклик цей клич ділом потвердити.

Приходіть! Пізнаймося ближче, зацементуймо свою лучність і покажім нашим ворогам, котрі вже ллють крокодилячі сльози над нашою загибіллю, що ми живемо і будемо жити.

Уряд товариства.

А ВСЬОМУ ВИННА „БОМБА" ПИВА.

Гриньо Ничкало з Верблян, пов. Яворів, посперечався з Миколою Вареницею за дрібницю. Просто оба не могли погодитися щодо ціни передвоєнної „бомби" пива. Один з них обстоював, що бомба коштувала 4 „крейцарі", другий що 8 гр. Один одному почали висувати чимраз сильніші аргументи аж вкінці Ничкало вжив найсильнішого: вибив по лиці свого противника. Так бодай він сам зізнав. Побитий трохи причинив і заявив, що Ничкало побив ще його теж палицею, або довжезним крісом по плечах. Отже зізнання обох аматорів пива були доволі суперечні, тому теж свою опінію подав яворівський лікар, який ствердив зломання ключиці, що спричинило зменшення рухливости лівої руки. На цій підставі відбувся перед перемиським судом процес, який не вияснив, щоправда, справи ціни пива, але вияснив, на підставі рентгенівських оглядин, що не було ніякого ушкодження ключиці і що пошкодований симулянт. І хоч підсудний побив був пошкодованого доволі тяжко, то суд, спираючися на симуляції, звільнив підсудного. Так закінчилася справа передвоєнної „бомби" пива, яка з Верблян опинилась аж у Перемишлі. Одного болію, другого коштувало і ніодин з них не мав ніякої користи.

Шукає підмоги.

— Пане господарю, чи ваш пес гризе?

— Ні, пане.

— Шкода!

— Чому?

— Поміг би мені перегризти цю тверду як кістка печеню.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (142)

Але Тарзан побачив небезпеку завчасу. Притримуючи кавуру одною рукою за груди, він другою схопив від нього ніж і, викрутивши його силою з долоні кавуру, кинув його на бік. Далі до нього заговорив: „Не бійся, я тобі не зроблю нічого злого. Але ти мусиш відповідати мені точно і ясно на всі питання, які я тобі поставлю". Після цього він позволив йому піднятися.

Щоб не тратити часу, Тарзан звелів кавуру йти за ним і по дорозі розказувати те, про що Тарзан випитував. Передвсім Тарзан почав ставити питання про Джейн і Анету. На здивування Тарзана кавуру ясно і здавалося щиро розказував про долю тих білих жінок. І зрозуміло: це був Оґдлі, який утік в глибину нетрів перед гнівом Кавандаванди.

Тарзан був людиною дуже зрівноваженою. Він панував над своїм смутком, а також над виявами своєї радости. На згадку про Джейн йому живо забилося серце і мало не вискочило з грудей. „А чи вони живуть, здорові?" — запитав він у поспіху. „Так, живуть і покищо здорові", відповів Оґдлі. „Та Анеті грозить смерть, а Джейн стане коханкою Кавандаванди".

„Я переконаний", продовжав Оґдлі, „що Кавандаванда хоче собі взяти Джейн за хвилеву жінку". Тарзан скипів на гадку цього і поспішно заговорив: „Веди мене відразу до входу тунелю". „Але знадвору відчинити двері тунелю неможливо. З сердини так, але не знадвору. Тільки сам Кавандаванда знає секрет, як відчинити двері знадвору".